

انکشاف اقتصادی ایران و امپریالیسم انگلستان

آ. سلطان‌زاده

درآمد

کتابی که در پیش روی دارید چندین سال پیش از انقلاب ۱۳۵۷ توسط نویسنده این سطور با دشواری بسیار از کتابخانه لنین در مسکو تهیه شد ۵ بود، در آستانهٔ انقلاب به همت فرهاد کشاورز به فارسی برگردانده شد ، و به کوشش خسرو شاکری ویرایش و پانویسی شد. قرار بود این کتاب چون جلد هشتم اسناد تاریخی به چاپ برسد. با توجه به علاقه‌ای که به خواندن این آثار در دوران پس از انقلاب وجود داشت انتشارات مازیار، که همچنین ناشر کتاب جمعه به سردبیری احمد شاملو بود، از نویسنده‌ی این درآمد خواست که آن را برای چاپ به او بسپارم. قراردادی هم امضا کرد . سپس از نشر آن به بهانه‌هایی غیر قابل فهم سر باز زد .

هنگامی که دسیلویس ویرایش شده از او بازخواسته شد، به بهانه های گوناگونی، که در بطن آن مال دوستی نهفته بود، از استرداد آن نیز سرباز زد. لذا، ما دو تن این متن را از نو ترجمه کرده و ویراستیم، و همراه نوشه های دیگری از سلطانزاده، همچون جلد هشتم اسناد تاریخی به چاپ رسید. انتشارت مازیار، برغم قراردادی که به امضا رسانده بود و برغم بهانه هایی که تراشیده بود و بر خلاف هرگونه تعهد حقوقی و اخلاقی، ترجمه را تصاحب کرد و آن را زیر نام جعلی «ف. کوشما» به چاپ رساند. کوشش برای حق طلبی توسط کسی که وکالت انتشارات مزدک را در ایران به عهده داشت بجایی نرسید – طبیعتاً در کشوری که قانون ذلیل ترین عنصر اجتماعی است باید هم چنین باشد. چندی پیش نسخه ای از این کتاب به دست نویسنده ای این درآم در رسید و فرصتی فراهم آمد که آن را از طریق اینترنت مجدداً در اختیار علاقمندان قرار دهیم، با اینکه ترجمه دوم آن با متون دیگری از سلطانزاده هم پیش ازین چاپ شده و هم در این تارنما وجوددارد.

شگفت انگیز نیست که «مورخی» که خود را از علاقمندان انتشارات مزدک و این سلسله اسناد تاریخی معرفی کرده است در تقریبی که بر نشر این کتاب مسروفه نگاشته است، با علم به اینکه تدارک این کتاب با چه کسانی بوده است، بدون کوچکترین آزمی از ذکر نشر سارقانه این کتاب توسط انتشارت مازیار و تذکر نام مترجمان و ویراستار ر استین آن دوری می جوید و کتاب را چون ترجمه‌ی

«ف. کوشان» معرفی می‌کند^۱، چه این رسم سارقانه در کشور گل و بلبل تنها محدود به سکانداران رژیم پهلوی و حکومت کنونی نیست، بل بسیاری از کسانی که خود را مخالف رژیم پیشین و حکومت کنونی جامی زنند خود بر همان سیک رفتار می‌کنند. از جمله اینان تقریظ نویس براین کتاب است، که خود در سال ۱۳۸۲ فصولی از کتابی را که نویسنده‌ای این سطور توسط دانشگاه هاروارد به چاپ رسانده بود^۲ ترجمه کرد، همراه با استنادی از جلد نوزدهم استناد تاریخی جنبش کارگری، سوسیال دمکراسی، و کمونیستی ایران (بازهم اثر همین نویسنده)،^۳ و باضمیمه کردن برخی مقالات روزنامه‌ی ایران نو عهد مشروطیت، «به کوشش» خود به ناشری سپرد که نشان داد وی نیز از هرگونه اخلاق حرفه‌ای بی بهره است.

روشن است که تا چنین روش‌های مذمومی توسط «روشنفکران» ایران ادامه یابد، نمی‌توان انتظار داشت که حکومت‌های ایران بهتر ازین عمل کنند که تا کنون کرده‌اند، چه خوش گفته‌اند که «تحم مرغ دزد شتر دزد شود.»

خ. ش. (پاریس، شب یلدا ۱۳۸۸)

© Edition Mazdak (Florence) / Edition Padzahr (Tehran)

---

^۱ محمد حسین خسرو بناء، سلطان زاده و رضا شاه، منتشره در یکی از نشریات «روشنفکری» کشور که نام اش بر فتوکپی دریافتی صفحات مربوطه‌ی آن ثبت نشده است.

^۲ C. Chaqueri, (ed.), *The Armenians of Iran. The Paradoxical Role of a Minority in a Dominant Culture*, Harvard University Press, Pittsburgh, 1998.

^۳ برای مطالعه‌ی این جلد، بنگرید به بخش استناد جنبش کارگری ... در همین تارنما.